

А до того часу, поки ми принесемо збіжжя, бабуся в хаті прибере, підлогу змиє, чистенькі фіранки на вікна повісить. Потім принесені з лук трави розтрушувала по всій оселі. Перед образом ставила пучок безсмертників і під подушки, на яких ми спали з братом, підпихала зілля: «Щоб голови не боліли», – пояснювала старенька свої дії. А принесене клечання чіпляла в кутки, на двері, хвіртку до двору – «щоб злий дух від хати відігнати». Довго в оселі стояли млосні аромати. Усе дійство відбувалося в неділю, яку бабуся називала Клечаною.

А другого дня вона вдягала святкове вбрання, білу-білу хустину і йшла до церкви. Повернення старенької ми чекали з нетерпінням, бо опісля мали їхати в гості «на храм».

Чомусь у дитинстві храм асоціювався з якоюсь величезною спорудою, схожою на церкву, з безліччю вікон, химерними візерунками на стінах і обов'язково з величезною баштою. Це так уявлялося.

Насправді ж храм – це просто була причина зайвий раз зустрітися рідні. Три дні люди нічого не робили, а відтак використовували можливість поспілкуватися, не без того щоб і по чарці випити. Як правило, господиня готувала найсмачніші їства, бо то все для дорогих гостей. Переважали різноманітні салати, особливого рослинного походження,

овочі, ягоди. У гості їздили по обіді, коли в церкві відправиться святкова літургія. Довго тоді у дворах грали музики, злітали в небо пісні...

Будучи студенткою філологічного факультету Харківського університету, я збирала фольклор. І от у селі Новачисі Хорольського району одна, вже в літах, жінка розповіла мені про Троїцьку тополю. Юна дівчина, а саме вона колись давно виконувала роль тополі, прикрашена вінками, стрічками та хустками, ходила селом. Не одна, а в супроводі таких юних красунь, як і сама. Заходили до господ односельців, вітали зі святом, і ті мали віддячити чимось смачним – цукерками, печивом, пиріжками. Потім «тополю» вели в поле і там розквітчували; заробленими їствами пригощались, і до пізньої ночі, аж поки місяць запалить у небі зорі, далеко-далеко линуло ніжно-дівоче:

*Ой там у полі тополя,
Стелиться сивий туман...*

І сьогодні, хоч минуло вже кілька десятків літ, давно відійшла на Береги Вічності бабуся, живуть ті добрі традиції і звичаї цього красивого свята – Трійці.

ВОРОЖИЛИ, ЯК ДІВЧАТАМИ БУЛИ...

Давно це було, півстоліття тому. Мою сусідку по палаті звали Ганною, вона на той час була в літах, а я мала тільки 17. Разом потрапили до лорвділення Хорольської районної лікарні: я зі своїми проблемами, вона – із хворим онучком. Гарне білявеньке, блакитнооке хлоп'ятко на ім'я Іванко добре морочило голову бабусі Ганні, а коли вкладалося спати, ми починали говорити. Найбільше тітка Ганна любила згадувати молодість. Її розповіді були то про вечорниці, то про танці під гармошку в сільському клубі, то про залицяльників. А їх у неї було, судячи із зовнішності, чимало. Розкішна коса, великі, якогось зеленкуватого кольору очі, стрункий стан. Заміж вийшла несподівано навіть для самої себе. Отак зустрілися, двома-трьома словами перекинулись – і все. Було це взимку, сиділа в хаті, бо надворі снігу по пояс, не хотілось і носа показувати на вулицю. Аж тут хтось постукав. Двері, як завжди, пішов відчиняти батько.

– Ганю, це, схоже, до тебе, – примружив праве око.

Вона вискочила в сні та так і завмерла на місці – перед нею стояв парубок у кожусі, шапці-вущанці, битих валянках, на лівому боці розтягла міхи гармошка.

– Пішли трохи подратуємо мороз, – запропонував хлопець.

– Та я навіть не знаю, як тебе й звати, – знітилась дівчина.

– Василем, – юнак посміхнувся і знову ж таки наполіг: – Одягайся, ходімо.

Увесь вечір вони з Василем «дратували мороз», кидалися сніжками, а коли провів до хати, сказав тихо, але переконливо:

– Я після армії, давай поженимось, будемо жити, заведемо своє господарство, буде все в нас добре.

Ганна була приголомшена. Отак тобі ні з того ні з сього: «Давай поженимось». Зайшла до хати. В оселі пахло хвоєю – чи то від соснових гілок, що потріскували в печі, чи то від ялинки, що прикрашала світлицю пишнотою та оксамитовою зеленню. Іграшок на ній майже не було: де їх могла взяти селянська родина? Рідко висіли паперові ліхтарики, виготовлені власноруч, колоски з лушпиння гарбузового насіння, з десяток цукерок та ватні кульки. Оце й усі прикраси. Ганна лягла на ліжко, поглядом зупинилася на ялинці. Пригадалося, як минулого року в різдвяну ніч ворожила. Поставила склянку з водою, зверху поклала дві палички, зображуючи «місточок», і пішла спати. Сон, що приснився тієї ночі, запам'ятала на все життя.

Ніби вона з подружками – біля сільського ставка. Аж дивиться, через кладку парубок іде – високий, ставний, посміхається саме до неї, в руках півмісяць тримає срібний і кличе до себе. Вона кинулася на кладку, підбігла до хлопця, а він на неї дивиться і нічого не говорить, а лише півмісяць протягує. І раптом її кинуло в холодний піт: Господи, обличчя парубка так на Василеве схоже, і посмішка та ж, і чуб кучерявий! Пригадує, як мамі сон розповіла, а вона вислухала і якось пророче сказала: «Ото запам'ятай, бо заміж за нього підеш». І треба ж тобі, з дівочого сну прийшов Василь, а мама як у воду дивилась...

– Ото, Владочко, і пішла я заміж за нього, святки закінчилися, скромне весілля відгуляли, – продовжила свою розповідь тітка Ганна. – Та війна проклята щастя наше затьмарила. Пішов Василь на фронт, а я із двома дітками залишилася. Нікуди з району не виїжджала, тут, в окупації, і чекала на нього. Він, слава Богу, повернувся живий додому, хоч і інвалід. Та яка різниця – мій, без руки, з потрошеною ногою, але мій. Ось так і живемо. Уже й онуків діждалися. Ванечка – меншого сина хлопчик, невісточка на роботі, а я за няньку. А це прихворіло дитя. То я з ним і в лікарню...

Співрозмовниця замовкла. У віконну шибку стукнула завірюха, а я з гірким присмаком у душі нари-

кала на хворобу, яка так не вчасно поселила мене в лікарняну палату.

– Ой, Владо, а сьогодні ж 6 січня, Святвечір, дівчатам ворожити треба, – спом'янулася тітка Ганна. – Я ось тобі допоможу, а ти загадай бажання.

Увечері ми набрали води в баночку, поклали на неї дві палички та й полягали спати. Чи то під впливом розповіді сусідки по палаті, чи так воно і мало бути, – вві сні побачила я хлопця, обличчя не запам'ятала, а ось коричневе пальто і жовтий шарф закарбувався так, ніби наяву...

Минуло два роки. І ось зовсім випадкова зустріч із юнаком, який приїхав у Хорол із сусіднього району, мало не збила мене з ніг: коричневе пальто, жовтий шарф, чистої води зі сну парубок! Через два місяці після першої нашої зустрічі одружились...

Ось так ми ворожили, як дівчатами були. Можливо, це й випадковий збіг, але тепер, на схилі літ, я впевнена, що нічого випадкового в нашому житті не буває.

І ніч різдвяна, і дівоче ворожіння, і взагалі весь цикл новорічно-різдвяних свят для нас, людей солідного віку, – запаморочлива згадка про молодість, а молодим – хай їм присняться хороші принци на білих конях, що повежуть їх у незвіданий шлях, де здійсняться мрії і побажання, шлях, який так і називається, – ЖИТТЯ.

Тетяна Горицвіт

З ВИСТАВОК І МАЙСТЕРЕНЬ: ВИБРАНІ МИСТЕЦЬКІ ВРАЖЕННЯ

Свобода – шкіц ґрунтовної розвідки

*За картиною «Свобода»
Миколи Підгорного*

Свобода – як ріка, у яку не можна вступити двічі. Щоразу відчуття свободи інше. Оновлення так само

притаманне природі свободи, як мінливість питома натурі річки.

Свобода – ніби надсучасне суперпружне покриття: дає можливість відштовхнутися від усього, що заважає й утримує. Підстрибуй, і можеш стати ра-

